

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Kiusaamista vai väkivaltaa?

Kommenttipuheenvuoro

Tuija Åstedt, projektipäällikkö, VTM, eMBA

LAPE-työn tavoitteena

- Lasten ja perheiden hyvinvointi
 - LAPE-työn ytimessä on se, millä tavalla kasvuympäristöistä tulee turvallisia ja hyviä > kiusaamista estävä työ
- Lasten ja perheiden pahoinvointi
 - LAPE-työn ytimessä on myös se, millä tavalla (kiusaamisen) haittoja korjataan
 - Vaikeasti määriteltävissä eli **ilkeä ongelma?** – jos ratkaisut olisivat yksinkertaisia (tai jos olisi haluttu?), ne olisi toteutettu jo

● Maakunnalliset tavoitteet

1. Kaikki lasten, nuorten ja perheiden **palvelut on sovitettu yhteen integroiduksi lapsi ja perhe-lähtöiseksi palvelujen kokonaisuudeksi** niin, että paine korjaaviin palveluihin vähenee
2. Lapsia ja perheitä **tuetaan** heidän **lähiympäristöissään** (perhekeskus/koti, koulu, varhaiskasvatus), erityispalvelut tarjoavat tarvittaessa **jalkautuvaa tukea**
3. Lasten ja perheiden **tuen kokonaisuus rakentuu monitoimijaisesti** ja huomioi lasten ja perheiden **osallisuuden** sekä yhteisöjen ja **kolmannen sektorin roolin**
4. Maakunnassa on sitouduttu laajasti päätöksenteossa ja palveluissa **lapsen oikeuksia edistävään toimintakulttuuriin**

Voimakas ennaltaehkäisyn painotus

Tutkimukset vs. tänään kuultu

- **Asiantuntija ja/tai kokemusasiantuntija – erilaisia vahvuuksia**
- **Kiusaamista vai väkivaltaa?** Pysäyttäisikö enemmän, jos puhuisimme henkisestä ja fyysisestä väkivallasta?
- **Kiusaaminen on vakava uhka fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle.** Kiusatuilla on keskimääräistä enemmän erilaisia psyykkisiä ongelmia, itsetunto- ja päihdeongelmia, ahdistuksen aiheuttamia fyysisiä muutoksia ja sairauksia
- **Koulukiusatut kärsivät usein yksinäisyydestä,** ja jos ei nähdä tämän taakse, tuki ja apu voivat mennä väärille raiteille
- Vähintään kerran viikossa koulukiusaamista kokevilla nuorilla on huomattavasti enemmän **luvattomia poissaoloja.**

➤ **Eli tiedämme:**

- **POISSAOLOT < indikoivat usein KIUSAAMISTA**
- **KIUSAAMINEN > lisääntynyt riski SYRJÄYTYÄ**

Kouluterveyskyselystä poimittua

- Koko maassa **luvattomia poissaoloja** (kuukausittain):
 - 8. ja 9. luokkalaisilla **koulukiusatuilla 25 % / muilla nuorilla 8 %**
 - Lukiolaisilla **koulukiusatuilla 29 % / muilla nuorilla 16 %**
 - Ammattiin opiskelevilla **koulukiusatuilla 39 % / muilla nuorilla 25 %**
- Päijät-Hämeen kiusaamista kokeneista
 - **alaluokkalaisista 56 % oli kertonut** kiusaamisesta koulun aikuiselle. Heistä **63 % koki, että kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt** tämän jälkeen. 18 % koki, että kiusaaminen oli jatkunut tai jopa pahentunut kertomisen jälkeen.
 - **8. ja 9. luokkalaisista vain 21 % oli kertonut** kiusaamisesta koulun aikuiselle. Kertomisen jälkeen 33 prosentilla kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt, mutta jopa 19 prosentilla jatkunut ja pahentunut

- **Nuorista (yläaste ja toinen aste) 82-92 % mahdollisuus keskustella jonkun kanssa mieltä painavista asioista 😊**
- **Mutta: päijäthämäläisistä 4. ja 5. lk oppilaista (vain) puolella (49 %) oli mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista.**
 - + Kokemus ja kokemusasiantuntija Miran avauspuheenvuoro siitä, että opettajat eivät ole kiinnostuneita 😞
- **Eli tiedämme: kun voi puhua ja joku kohtaa ja kuulee, se auttaa**
 - Yksikin ihminen riittää: opettaja, saman rapun yksinhuoltajaäiti
 - Yhtäaikainen yksinkertaisuus ja vaikeus

Tänään ja muualla keskusteluista poimittua

- Syrjäytyminen vahvasti kytkeytynyt kiusaamiseen
 - Empiirinen havainto: syrjäytyneiksi luokiteltavista nuorista 9/10 kiusattuja? (eduskunta 19.4.)
- Kiusaamiseen tuntuu liittyvä leima – kiusaamisen tuntuu seuraavan kiusattua? Patologisoinnin myytti? Ollaan kuultu tästä, mutta ollaan kuultu myös, että tämän voi kuitenkin murtaa!
- Julkinen nöyryyttäminen netissä – julkisen nöyryytyksen tuottaman **häpeän voimakkuus** ja Katrin kysymys siitä, olemmeko valmistautuneita seurauksiin?
- Toivon näkökulma – se, minkä näkee mahdolliseksi; ”toivoton tapaus”

Hyvää ajassamme?

- **Aiemmin vaietusta puhutaan**
 - Aikuisten maailmasta: #Metoo, Väestöliitto jne.
 - Mutta: onko vaarana **desibelidemokratia**?
 - Juhan kysymys, olisiko mahdollista työpaikoilla? Ovatko muodot ehkä vähemmän räikeitä, mutta olemassa silti?
- Tutkimus ja empiria todistavat, että kiusaamiseen **voidaan** oikeasti puuttua
 - Kouluterveyskyselyn rohkaisevat tulokset
 - ”Mapit hyllyssä” eivät ratkaise vaan asenne ja toimintakulttuuri
- ”Kiusaamisen ehkäisyyn ja koulurauhan edistämiseen uusia keinoja” (OKM 16.3.)
- Kaikki on suhteellista: ”Suurin osa maailman maista olisi aika onnellista, jos niillä olisi Suomen ongelmat” (HS 22.4.)

- **LÄHEISYYYS**
 - Tarve halata – kykenemättömyys siihen (Mira), yhteys toisiin (Juha)
 - Yhteisön merkitys – ”koko kylä kasvattaa”
- **KYVYKKYYS**
 - ”Kaikilla on vahvuuksia” > Vahvuuksiin keskittyminen tekee vahvaksi
- **VAPAAEHTOISUUS**
 - Kiusaamisesta kerrotaan vasta kun luottamus on riittävä
- **HYVÄN TEKEMINEN**
 - Hyvän tekeminen tekee hyvää myös tekijälle
- ”Ihminen on ennen kaikkea suhdelo, ei yksilö”

Voitaisiinko käyttäytyä hyvin?

- **Hyve** - ominaisuus, joka tekee ihmisestä hyvän: luotettavuus, rehellisyys, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus > Susannan avaus, Maarit ja aikuisen rooli ja esimerkkien voima, Tina ja hyvän näkeminen jne.
- **Monet säännöt voisi korvata kysymyksellä: miten hyvä ihminen toimisi tässä tilanteessa? Miten puhumme ja käytäydymme?**
 - Antti Kylliäisen väite: kaikki käyttäytymis- ja kohteliaisuussäännöt voidaan korvata kahdella hyveellä: **huomioon-ottavaisuudella ja ystävällisyydellä** (mietipä hetki tätä!)
- Keskeiset kasvatukseen liittyvät hyveet kotona/päiväkodissa/koulussa: kannustavuus, reiluus, ystävällisyys >>> kun joku kiusaa, toiset puuttuvat.
- **Kiusaamisen lopettaminen vaatii joukkovoimaa: puolet on riittävä ja kaikki on mahdollista 😊 eli...**

”Kukaan ei voi tehdä kaikkea, mutta jokainen voi tehdä jotakin; ja jos jokainen tekee jotakin, tulee kaikki tehdyksi.”

Rakennetaan turvallisuutta ja toivoa

- Otanko vastuun ja hakeudunko yhteistyöhön?
- Olenko kiinnostunut?
- Välitänkö? Puutunko?
- **Toiminko – joka päivä -
niin kuin hyvä ihminen
toimisi?**

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Hyvää kevättä ja kiitos!

Tuija Åstedt

Tuija.astedt@phhyky.fi

044-7297990